

Tribuna

Els sis de "Dioniso": el pare, el fill, el net, l'hongarès, el funcionari i el comerciant

Fa quasi un any, acabava la **Tribuna** sobre l'*Operació Tertis*, qualificada aleshores com "la major operació contra xarxes d'espoli arqueològic a nivell mundial", esperant que la documentació localitzada permetés una contundent segona fase (**Full** núm. 245, març del 2007). El desig va tardar cinc mesos a materialitzar-se en l'anomenada *Operació Dioniso*. El 31 d'agost del 2007 la Guardia Civil donava a conèixer els resultats d'aquesta nova operació, en la que havia estat desmantellat un grup dedicat al contraban internacional de peces arqueològiques.

El detallat anàlisi de la documentació intervinguda a *Tertis*, així com altres vies d'investigació, apuntaven en direcció a un conegut negoci d'antiguitats. Tot es desencadenà però quan, des d'aquest negoci, va oferir-se al Museu Arqueològic Nacional de Madrid la venda d'una peça que constava en la documentació confiscada: l'estàtua del déu grec Dionís, que ha acabat donant nom a l'operatiu.

Tres membres d'una mateixa família sevillana, els Bernáldez, van ser posats a disposició judicial. Pare, fill i net són els propietaris del negoci implicat: *Félix e Hijo*.

Cesáreo Bernáldez Carvajal (74 anys), popularment conegut com a Félix, va iniciar-se a través de la numismàtica. És un dels socis fundadors de la *Asociación Española de Comerciantes en Numismática* i fa uns trenta anys que es dedica a les antiguitats, especialitzant-se en arqueologia clàssica.

El seu fill, Fernando Bernáldez Fernández (47 anys), estudià Història de l'Art-Arqueologia Clàssica en el *Inchbald School of Design* de Londres, on va obtenir el títol de *Batchelor of Arts* defensant una tesi sobre ceràmica grega. L'any 1985 va incorporar-se al negoci familiar, assessorant als clients (col·leccionistes privats i fundacions arqueològiques, d'arreu d'Europa).

Sobre el net, no han transcendit més dades que les seves inicials (ABS) i edat (25 anys). Amb els anys, la família Bernáldez adquirí prestigi, mantenint una estreta relació amb el Ministeri de Cultura. L'any 2000, *Félix e Hijo* va ser inclosa en el "*The leading Art and antique dealers of the world*". Aquest fet els va permetre fer transaccions amb el Museu Metropolità de Nova York, l'Arqueològic de Colònia (Alemanya), el Museu d'Arqueologia de Tokio i, especialment amb l'Arqueològic Nacional de Madrid.

El quart imputat, és el ciutadà hongarès WTV (William Peres, segons algunes fonts), de 54 anys i resident a Londres. Localitzat i detingut a l'aeroport de Munic (Alemanya),

Activitats

PRÍNCEPS ETRUSCOS. ENTRE ORIENT I OCCIDENT. La Societat Catalana d'Arqueologia organitza pel dijous 28 de febrer, a les 18 h., una **visita guiada i gratuïta per a tots els socis**, a aquesta exposició que té lloc al CaixaForum. Places limitades. Inscripcions a la secretaria de la SCA. Per a més informació veure el fulletó adjunt.

SOFISTICATS, CULTES I URBANS. ETRUSCOS, UNA CIVILITZACIÓ MEDITERRÀNIA. La Societat Catalana d'Arqueologia ofereix als seus socis la possibilitat d'assistir al **Curs** que tindrà lloc els dies 7, 14, 21, i 27 de febrer i 6 de març, a les 11:30h. a càrrec d'Adolfo J. Domínguez Monedero en el marc de l'exposició **Prínceps Etruscos. Entre Orient i Occident**, amb un **descompte del 50% (prèvia presentació del carnet de soci de la SCA)**. El curs està organitzat per CaixaForum. Inscripcions: taquilles de CaixaForum, Av. Marquès de Comillas, 6-8. 08038 Barcelona.

sobre ell hi havia emesa -arrel de *Tertis*- una ordre europea de detenció i lliurament. Presumptament era qui facilitava als sevillans les factures falses que els permetia obtenir els preceptius permisos d'importació de les peces així com la seva col·locació en el mercat nacional i internacional.

L'actuació de la Unitat Central Operativa de la Guardia Civil, amb la col·laboració del Museu Arqueològic Nacional de Madrid, possibilita la recuperació de les dues estàtues que havien estat ofertes a aquest darrer per 1.000.000€. La del déu Dionís, procedent pel que sembla d'un jaciment peninsular, pesa uns 200 quilos i és de marbre. L'altre, no menys petita i també de marbre, representa un anònim atleta nu.

A més de frustrar aquesta transacció, es va impedir l'exportació d'altres dues escultures romanes -una Venus i un cap de deessa no identificada-. Dos compradors mexicans les havien adquirit per 100.000€ a l'establiment de l'Avinguda de la Constitució. Es localitzaren el 10 de juliol a l'aeroport de Sevilla, dins un bidó facturat com a "*material de jardineria*".

Durant l'operació es realitzaren quatre registres -en tres establiments comercials de *Félix e Hijo* i en una vivenda particular-, confiscant -se fins a 50 peces arqueològiques més i documentació diversa que va permetre portar a terme una segona fase en terres extremes.

A finals de novembre, es publicava la detenció de Fernando VM, funcionari municipal a Mérida, i de JMPV, comerciant de Badajoz. En el registre del domicili de Fernando VM es trobaren 160 objectes (bustos d'època romana, columnes, metalls, monedes,...). Aquest ignorava la seva procedència il·lícita i aportà les factures de *Félix e Hijo*, com a prova que havien estat degudament adquirides. A més d'un delictes de receptació també li han imputat desobediència, atemptat i amenaces greus a l'autoritat, doncs no ho posà fa-

cil als agents. L'alcalde de Mérida no tardà gens en declarar que les activitats del seu funcionari res tenien a veure amb l'Ajuntament. En el cas de JMPV, només es coneix que la Guardia Civil va trobar en un local de la seva propietat nombroses peces "històriques", la majoria de gran mesura, destinades presumptament a la venda.

La precedent relació de fets ens condueix a formular un parell de reflexions:

- Es destaca la col·laboració del Museu Arqueològic Nacional de Madrid. Es calla la relació mercantil que ha vinculat en els darrers anys aquest Museu amb *Félix e Hijo*. Ha canviat la política d'adquisicions? Hi ha diferent tracte quan les peces, malgrat el seu incert origen, no procedeixen de territoris espanyols? També es calla l'estreta relació amb el Ministeri de Cultura, molt ocupat ara en resoldre les conseqüències que ha comportat la reiterada deixadesa administrativa en el cas "*Black Swan*" (en el seu moment, hi dedicarem una Tribuna).

- És trist constatar, cada vegada amb més freqüència, la implicació en aquests casos de persones amb la trajectòria acadèmica d'en Fernando Bernáldez. Recordem sinó el recent cas de l'arqueòleg italià sorprès *in fraganti* en un sondeig no autoritzat, i amb una fabulosa col·lecció particular de unes 12.000 peces (Operació *Archeogate sull'Adige*). Els "dolents" no sempre els hem de cercar allunyats dels nostres cercles.

Fins el moment, "Dioniso" ha comportat sis persones imputades, actualment lliures amb càrrecs i en espera de judici. Esperem que les diligències es portin amb la deguda diligència, valgui la redundància, i si realment es demostra la culpabilitat s'emportin la corresponent morterada del tipus desitjat en la **Tribuna** de gener del 2006 (**Full** núm. 232).

Joan-Carles Alay
Comissió de Patrimoni SCA